

Михалко И.С.

Научно-исследовательский институт изучения проблем преступности
имени академика В.В. Сташиса
Национальной академии правовых наук Украины

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНЫХ ВИДОВ ОТДЫХА ОСУЖДЕННЫХ

Аннотация

Статья посвящена исследованию вопросов института отдыха осужденных. В статье подчеркивается, что право на отдых является одним из наиболее важных общих прав человека и гражданина в социально-экономической сфере. Выделяются основные виды отдыха осужденных и проводится их общая характеристика. Приводятся нормы действующего законодательства, которые регулируют отдых осужденных. Анализируется вопрос отнесения свиданий осужденных к видам времени отдыха.

Ключевые слова: право осужденных на отдых, виды отдыха осужденных, свободное время осужденных, ежедневная прогулка осужденных, свидания осужденных.

Mykhalko I.S.

Academician V.V. Stashys Research Institute
for the Study of Crime Problems
at the National Academy of Law Sciences of Ukraine

GENERAL CHARACTERISTICS OF THE TYPES OF REST OF PRISONERS

Summary

The article is devoted to investigation of the issues of the institute of rest of prisoners. The position that the right to rest is one of the most important general rights of man and the citizen in the socio-economic sphere is underlined in the article. The basic types of the rest of prisoners are distinguished and their general characteristics are provided. The rules of current legislation that regulate the rest of prisoners are examined. The issue of considering the visits of prisoners as the types of rest-time is analyzed.

Keywords: right of prisoners to rest, types of rest of prisoners, leisure time of prisoners, daily walk of prisoners, visits of prisoners.

УДК 369.01(477)

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ: ПИТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ

Надієнко О.І.

Запорізький національний технічний університет

Досліджено теоретичні питання пенсійного забезпечення як елемента системи соціального захисту в Україні. З'ясовано його генеалогію та особливості. Сформульовано поняття «соціальний захист». Запропоновано визначення пенсії. Викладено власну точку зору на категорію «забезпечення». Визначено поняття «пенсійне забезпечення». Обґрунтовано позицію, за якою пенсійне страхування слід розглядати як форму пенсійного забезпечення.

Ключові слова: соціальний захист, соціальне страхування, пенсія, забезпечення, пенсійне забезпечення, пенсійне страхування.

Постановка проблеми. В умовах докорінного перегляду змісту права соціального захисту в Україні, вдосконалення галузевого законодавства постає питання визначеності у використанні правової термінології. Її невпорядкованість ускладнює нормотворчість, негативно впливає на правозастосування, перешкоджає взаєморозумінню фахівців. Одним із базових у праві соціального захисту залишається термін «пенсійне забезпечення». Серед науковців відсутня єдність поглядів як щодо його змістовного наповнення, так і щодо співвідношення з поняттями «пенсійне страхування» та «соціальний захист». Питання термінологічної визначеності пенсійного забезпечення набуває особливого значення в контексті реформування системи соціального захисту. Його вирішення сприятиме уніфікації доктринальних положень та слугуватиме підґрунтям правотворчості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти пенсійного забезпечення завжди були актуальними у правовій науці, а саме пенсійне забезпечення – традиційним об'єктом досліджень. Значний внесок у вивчення проблемних питань пенсійного забезпечення в Україні зробили такі правознавці, як М. Бойко, Н. Болотіна, М. Клемпарський, С. Прилипка, І. Сирота, О. Чутчева, С. Сивак. В економічній науці особливої уваги заслуговують праці М. Папієва, О. Соломки, А. Якиміва, в яких аналізуються аспекти пенсійного забезпечення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, незважаючи на напрацювання науковців, визначенню поняття пенсійного забезпечення як елемента системи соціального захисту належної уваги дотепер не приділялось. Залишаються малодослідженими питання його ге-

неалогії та особливостей як правової категорії та як певної системи. Вищезазначене й обумовлює дослідження за обраною тематикою на сучасному науковому підґрунті.

Мета статті. Мета дослідження полягає в тому, щоб на підставі аналізу наукових та нормативних джерел сформулювати поняття пенсійного забезпечення як елемента системи соціального захисту в Україні, з'ясувати його генеалогію та визначити особливості.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб надати характеристику пенсійному забезпеченню (ПЗ) як елементу системи соціального захисту, визначити притаманні йому особливості, слід розглядати ПЗ, поперше, як правову категорію, по-друге, як систему. Аналіз ПЗ як правової категорії дозволить розкрити його сутність та визначити специфіку. У цьому контексті слід розглядати ПЗ як інститут, соціальна та правова генеалогія якого пов'язана із поняттями «соціального захисту» та співвідноситься із такими суміжними категоріями як «соціальне забезпечення», «соціальне страхування», «пенсійне страхування».

Відповідно до ст. 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист [1]. Соціальний захист як явище притаманний майже кожному суспільству. Але саме поняття вважається досить новим в українській термінології. Сутність соціального захисту і його аспекти активно досліджуються представниками різних галузей науки. Є цікавим визначення Н. Болотіної, яка вважає, що поняття застосовується як у широкому, так і у вузькому значенні. При цьому у широкому значенні соціальний захист становить зміст соціальної функції держави і є системою економічних, юридичних, організаційних заходів щодо забезпечення основних соціальних прав людини і громадянина в державі, а у вузькому – власне соціально-захисну діяльність держави щодо забезпечення населення від негативних наслідків соціальних ризиків [2, с. 56]. М. Бойко, не даючи визначення соціальному захисту, зауважує, що цей термін є значно ширшим поняттям і включає в себе термін «соціальне забезпечення» [3, с. 5]. Таку ж думку має і М. Буянова, додаючи, що основні питання соціального захисту належать до права соціального забезпечення, а сам захист здійснюється і за допомогою інших галузей права [4, с. 11]. А. М. Захаров та С. Тучкова роблять висновок, що соціальне забезпечення є одним із основних способів соціального захисту населення [5, с. 18]. О. Чутчева розглядає соціальний захист як сукупність норм, які регулюють суспільні відносини, що характеризують прагнення суспільства унебезпечити своїх членів від загрози неможливості задоволення потреб, визнаних важливими, в цілях усталеного розвитку суспільства [6, с. 8].

Свій внесок у розвиток теоретичних засад соціального захисту зробили вчені-економісти А. Колот, Е. Лібанова, В. Новіков, О. Палій, М. Папієв, інші. Так, Е. Лібанова та О. Палій вказують, що соціальне забезпечення є складовою системи соціального захисту і виконує функцію нагромадження та розподілу коштів соціального захисту, призначених на соціальну допомогу, виплати із соціального страхування та інші соціальні виплати [7, с. 383]. М. Папієв зазначає, що соціальний захист являє собою комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на забезпечення добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах [8, с. 12]. У такий спосіб категорія «соціальний захист» розглядається в науці через визначення її і як функції держави, і як певної діяльності, і як комплекс заходів, і навіть як сукупність норм.

Вищезазначені визначення дають підстави для власного, за яким *соціальний захист є системою організаційно-правових та економічних заходів держави, спрямованих на забезпечення її громадянам безпечного соціального середовища в конкретних економічних умовах.*

Базовим інститутом системи соціального захисту вважається соціальне страхування. Саме воно здатне найбільш адекватно вирішувати питання соціального захисту людини. В Україні соціальне страхування набуває розвитку. Реаліям сьогодення відповідає поняття соціального страхування, наведене С. Прилипко: це гарантована державою система матеріального забезпечення внаслідок втрати працездатності, старості та інших випадках, передбачених законодавством. Це вид суспільно-правових відносин по акумуляції грошових коштів у спеціальному фонді, на випадок настання певної події [9, с. 221]. Своє бачення пропонує І. Сирота: система соціального страхування включає економічні та правові аспекти, при цьому з правової точки зору воно представляє собою таку, що встановлена державою та регулюється нормами права систему захисту працездатних та непрацездатних громадян при настанні страхових випадків, передбачених законодавством [10, с. 7]. Б. Надточій вважає, що соціальне страхування – це встановлена державою система права щодо надання соціальних послуг та матеріального забезпечення громадянам за рахунок грошових коштів, що формуються шляхом сплати страхових внесків працівниками та найманими працівниками, а також бюджетних асигнувань у випадках, визначених законодавством [11, с. 131]. Тотожної позиції дотримується М. Папієв [8, с. 16]. Сутність соціального страхування, виходячи з економічної точки зору, досліджено у працях С. Юрія, М. Шавариної та Н. Шаманської [12, с. 16].

Наведені визначення відповідають поняттю соціального страхування, яке закріплене у ст. 1 Основного законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [13]. При цьому Н. Болотіна зазначає, що загальнообов'язкове державне соціальне страхування є основною організаційно-правовою формою у системі соціального захисту, становить його підсистему і передбачає декілька видів такого страхування зі створенням відокремлених фондів та умов надання соціальних виплат і послуг [2, с. 62]. Заслуговує на увагу класифікація форм соціального страхування, здійснена М. Папієвим. За юридичним статусом він виділяє обов'язкове і добровільне страхування, за організаційно-правовим становищем – державне і недержавне, за організаційним критерієм – професійне, територіальне, корпоративне [8, с. 27].

Окрім соціального страхування, елементами системи соціального захисту є соціальна допомога та ПЗ. Серед великої кількості понять та категорій сучасної науки ПЗ можна віднести до числа найбільш багатограних, що розглядається з різних підходів (як правова, економічна або ж соціальна категорія) і застосовується в різних значеннях (як особлива форма розподільчих відносин; як державна функція; як правова категорія, що може виступати у значенні суб'єктивного права громадян; як державна система і форма матеріального забезпечення громадян; як підгалузь права). Зазначенні підходи обумовлюють напрямки наукових досліджень, об'єктом яких виступає ПЗ.

Етимологія ПЗ пов'язана із категоріями «пенсія» та «забезпечення». Наукова література наводить різні визначення пенсії. Аналіз поняття містять праці В. Ачаркана, В. Андреева, І. Гущина, М. За-

харова, Н. Стаховської. Крім того, пенсії визначаються як: періодичні виплати, що проводяться за рахунок коштів соціального страхування з метою матеріального забезпечення робітника, службовця чи його сім'ї у зв'язку із завершенням повного циклу його трудової діяльності або у зв'язку з остаточним чи тривалим вибуттям його з числа працівників [14, с. 233]; матеріальне забезпечення громадян у старості, по інвалідності та в разі втрати годувальника, а також за вислугу років у вигляді систематичних грошових виплат [15, с. 315]; щомісячні грошові виплати громадянам за рахунок держави для їхнього матеріального забезпечення в старості, у разі інвалідності, втрати годувальника, а також за вислугу років [16, с. 348]; грошове забезпечення, що виплачується пенсіонерам і непрацездатним безкоштовно за рахунок суспільних фондів споживання у зв'язку з їх трудовою або іншою корисною для суспільства діяльністю в минулому, яке є основним джерелом для існування [17, с. 151]; виплата, що провадиться державою у зв'язку з настанням визначеної обставини в житті людини, досягнення відповідного віку, інвалідності, смерті годувальника [5, с. 234]; щомісячні грошові виплати, що надаються громадянам при досягненні визначеного віку, настанні інвалідності, у випадку втрати годувальника, а також у зв'язку із тривалою професійною діяльністю [18, с. 23]. Вважається, що крапку у дискусії було поставлено Законом України № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», де пенсію визначено як щомісячну пенсійну виплату в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених Законом [19]. Вважаємо необхідність доопрацювання визначення з урахуванням такого: законодавець під пенсією розуміє щомісячну виплату, тоді як пенсія може мати і разовий характер; пенсійні виплати здійснюються не тільки у системі обов'язкового державного страхування, а й у системі недержавного ПЗ; можливе передбачення пенсійних виплат не лише у законі, а й за договором.

Беручи до уваги наведене, пропонуємо визначення пенсії як передбаченої законом та/або договором грошової виплати в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення, яку отримує застрахована або інша передбачена законом особа при настанні пенсійних (страхових) випадків, у розмірі, пропорційному трудовому стажу та заробітку, а у випадку персоналізованої капіталізації – у розмірі, пропорційному сумам накопичених коштів, за рахунок спеціальних пенсійних органів.

Позитивні зміни в будь-якій діяльності можливі лише за умов її належного забезпечення. При цьому чим складніша діяльність, тим повнішим воно має бути [20, с. 21]. В українській мові поняття «забезпечувати» означає «поставляти у достатній кількості, задовольняти потреби, створювати умови для здійснення чого-небудь, гарантувати, захищати, охороняти від небезпеки». Тлумачний словник української мови «забезпеченням» називає надання чи створення матеріальних засобів; охорона когось, чого-небудь від небезпеки; гарантування чогось [21, с. 42]. Поняття забезпечення з точки зору економістів означає направлення дій уряду країни на задоволення основних потреб людини в їжі, одязі, сплаті платежів для підтримання її нормальної життєдіяльності [22, с. 111]. Отже, слово «забез-

печення» має широке розуміння; охоплює багато відтінків діяльності, пов'язаної із створенням умов функціонування соціальних систем, управлінських структур, технічних приладів, технологій [20, с. 21]. Правознавці фактично не вивчали поняття «забезпечення», хоча в юриспруденції воно використовується часто. Достатньо згадати праці, що вивчають проблеми правового забезпечення [23], питання забезпечення виконання зобов'язань [24], проблеми забезпечення законності [25], забезпечення громадського порядку [26], кримінально-правове забезпечення роботи виправних установ [27], забезпечення цивільного позову [28], інформаційне забезпечення профілактики злочинів [29]. Поняття «забезпечення» щодо соціальних відносин розглядається Л. Проніною як система державних і громадських заходів створення, розподілу, перерозподілу матеріальних благ для непрацездатних громадян [30, с. 5].

Отже, під «забезпеченням» у досліджуваному нами аспекті може розумітися надання грошових виплат непрацездатним громадянам при настанні пенсійних (страхових) випадків, у розмірі та на рівні, гарантованому законом.

ПЗ – це, як правило, грошова форма матеріального забезпечення для людей, що стають непрацездатними [31, с. 38]. Є. Мачульська розглядає ПЗ як систему відносин, які виникають у зв'язку з наданням коштів і послуг з метою задоволення потреб непрацездатних громадян [32, с. 9]. С. Шишкін визначає ПЗ як систему інститутів, спрямованих на мінімізацію наслідків зміни матеріального становища працюючих і інших категорій громадян унаслідок настання старості, інвалідності, втрати годувальника [33, с. 295]. В. Грушко та інші під ПЗ розуміють державне мінімальне забезпечення трудовими та соціальними пенсіями непрацездатних громадян [34, с. 26]. Заслугує на увагу визначення А. Якиміва, за яким ПЗ – необхідний елемент системи соціального страхування, призначений для захисту працездатного населення з настанням пенсійних випадків та від втрати своєї працездатності внаслідок пенсійних ризиків, за рахунок коштів працівників, роботодавців і держави [35, с. 25]. Тож пенсійним забезпеченням вважаємо систему відносин, що виникають у зв'язку з наданням грошових виплат в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення застрахованим або іншим передбаченим законом особам при настанні пенсійних (страхових) випадків, у розмірі та на рівні, гарантованому законом.

Поряд із категорією ПЗ у науковій літературі широко застосовується інша – «пенсійне страхування», причому часто без висвітлення змістовної сутності. Спроби розмежувати зазначені поняття активізувались із прийняттям Законів № 1057 та № 1058. Так, С. Юрій та інші фахівці віднесли пенсійне страхування до видів соціального страхування і трактують його як гарантовану державою систему заходів щодо забезпечення громадян у старості, на випадок хвороби, втрати працездатності [12, с. 58]. Н. Тополенко вважає, що пенсійне страхування – це комплекс загальнодержавних заходів з розвитку системи соціального захисту на принципах солідарності, субсидування та накопичення коштів у державних фондах для гарантованих виплат у випадках втрати працездатності громадян, а ПЗ – це комплекс загальнодержавних заходів, спрямованих на формування спеціальних пенсійних фондів, кошти яких спрямовуються на фінансове забезпечення учасників даних фондів у разі настання відповідних випадків [36, с. 26]. Аналіз нормативної та

наукової літератури, особистий погляд на категорію «пенсійне страхування» дозволяє визначити його як форму ПЗ.

Право на ПЗ передбачає наявність певної спеціалізованої системи, що створюється та функціонує з метою реалізації прав громадян на ПЗ – системи ПЗ. Загалом система – це об'єкт, функціонування якого, необхідне для досягнення мети, що стоїть перед ним, забезпечується сукупністю його елементів, які знаходяться у доцільних відносинах один з одним. Побудова системи як цілісного об'єкта розкривається через структуру та склад. Якщо структура є відображенням доцільних зв'язків між елементами системи, то склад – це сукупність необхідних і достатніх елементів, які структура пов'язує. Є неприпустимим зведення розуміння системи ПЗ лише до форм та видів пенсій, разом з тим така точка зору є домінуючою в фаховій літературі. Система ПЗ – складна сукупність правових, економічних і соціальних відносин багатьох суб'єктів, що включає принципи організації та діяльності; суб'єкти; види ПЗ; форми ПЗ; механізм правового регулювання. Українська система ПЗ лише останнім часом набула свого самостійного і незалежного оформлення. Поступове виділення системи ПЗ із єдиної системи соціального забезпечення обумовлене зміною соціально-економічних орієнтирів усього забезпечу-

вального процесу та його концептуальних засад, ускладненням норм і правил ПЗ.

Висновки і пропозиції. Отже, ПЗ слід розглядати як правову категорію та як певну систему. Соціальна та правова генеалогія ПЗ як правової категорії пов'язана із поняттями «соціального захисту» і співвідноситься з категоріями «соціальне страхування» (є базовим інститутом системи соціального захисту, розглядається і як підсистема соціального захисту, і як гарантія останнього), «пенсійне страхування» (розглядається як форма ПЗ).

Пропонується визначення пенсії як передбаченої законом та/або договором грошової виплати в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення, яку отримує застрахована або інша передбачена законом особа при настанні пенсійних (страхових) випадків у встановленому розмірі за рахунок спеціальних пенсійних органів.

Вважається за доцільне під ПЗ розуміти систему відносин, які виникають у зв'язку з наданням грошових виплат у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення застрахованим або іншим передбаченим законом особам при настанні пенсійних (страхових) випадків, у розмірі та на рівні, гарантованому законом.

Список літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. / Н. Б. Болотіна. – К.: Знання, 2005. – 615 с.
3. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. / М. Д. Бойко. – [3-тє вид., доп. та перероб.]. – К.: Атіка, 2006. – 380 с.
4. Право социального обеспечения: учеб. пособие / [К. Н. Гусов, С. И. Кобзева, З. А. Кондратьева и др.]; под ред. К.Н. Гусова. – М.: Проспект, 1999. – 344 с.
5. Тучкова З. Г. Право социального обеспечения России / З. Г. Тучкова, М. Л. Захаров. – М.: БЕК, 2001. – 386 с.
6. Чутчева О. Г. Правове регулювання соціального захисту громадян України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / О. Г. Чутчева. – Х., 2003. – 19 [1] с.
7. Лібанова Е. М. Ринок праці та соціальний захист: навч. посіб. із соціальної політики / Е. М. Лібанова, О. М. Палій. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 494 с.
8. Папів М. М. Реформування пенсійної системи в Україні: дис... канд. екон. наук: 08.09.01 / М. М. Папів. – К., 2004. – 217 с.
9. Прилипка С. М. Юридична природа та сутність загальнообов'язкового державного соціального страхування / С. М. Прилипка // Правова держава: щорічник наукових праць ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К.: 2004. – Вип. 15. – С. 216–229.
10. Сирота І. М. Все о пенсиях, пособиях, социальной защите граждан Украины: науч.-практ. коммент. и сб. нормат. актов / И. М. Сирота. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – Х.: Одиссей, 1999. – 592 с.
11. Надточій Б. Соціальне страхування чи соціальне забезпечення? Погляд з позицій системи прав, установ та принципів / Б. Надточій // Україна: аспекти праці. – 2003. – № 1. – С. 31–35.
12. Юрій С. І. Соціальне страхування / С. І. Юрій, М. П. Шаварина, Н. В. Шаманська. – К.: Кондор, 2004. – 464 с.
13. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 р. № 16/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 23. – Ст. 121.
14. Советское трудовое право / [под ред. Н. Г. Александрова, Д. М. Генкина]. – М.: Политиздат, 1946. – 364 с.
15. Советское трудовое право: учебник / [под ред. Н. Г. Александрова]. – М.: Юрид. лит., 1972. – 420 с.
16. Зайкин А. Д. Правоотношения по пенсионному обеспечению / А. Д. Зайкин. – М.: Издательство МГУ, 1974. – 192 с.
17. Лавриненко О. В. Правовая и социальная защита работников органов внутренних дел Украины / О. В. Лавриненко. – Х.: Знання, 1999. – 590 с.
18. Сивак С. М. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / С. М. Сивак. – Л., 1999. – 170 с.
19. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09 липня 2003 р. № 1058-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № № 49–51. – Ст. 376.
20. Клемпарський М. М. Правове регулювання пенсійного забезпечення працівників органів внутрішніх справ: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / М. М. Клемпарський. – Х., 2004. – 205 с.
21. Новый тлумачний словник української мови. 42 000 слів: для студ. вищ. та серед. навч. закл. / [уклад. В. Яременко, О. Сліпущок]; у 4 томах. – К.: Аконті, 1998–. – Т. 2 (Ж-О). – 1998. – 910 с. Т. 4 (Р-Я). – 1998. – 941 с.
22. Бевзенко О. В. Становлення та розвиток пенсійного страхування / О. В. Бевзенко // Економіка АПК. – 2005. – № 12. – С. 111–116.
23. Авер'янов В. Б. Адміністративна реформа. Науково-правове забезпечення / В. Б. Авер'янов // Віче. – 2002. – № 3. – С. 19–23.
24. Спасибо-Фатєєва І. Порука і гарантія як способи забезпечення зобов'язань / І. Спасибо-Фатєєва // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 3. – С. 22–25.
25. Бутко І. П. Місцеві ради і забезпечення законності / І. П. Бутко, Ю. С. Шемшученко. – К.: Наук. думка, 1973. – 232 с.

26. Адміністративне право України: підручник / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.]; за ред. Ю. П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
27. Мелентьев М. П. Функция советского исправительно-трудового права и механизм их осуществления / М. П. Мелентьев. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1980. – 132 с.
28. Михеенко М. М. Кримінальний процес України: підручник / М. М. Михеенко, В. Т. Нор, В. П. Шиб29. Кримінологія: учебник для юридических вузов / под ред. А. И. Долговой. – М.: Юристъ, 1997. – 678 с.
29. Пронина Л. И. Повышение эффективности социального обеспечения / Л. И. Пронина. – М.: Юрид. лит., 1990. – 236 с.
30. Соломка О. М. Пенсійне забезпечення в системі соціального захисту населення: дис. .. канд. екон. наук: 08.01.01 / О. М. Соломка. – Х., 2006. – 170 с.
31. Мачульская Е. Е. Практикум по праву социального обеспечения / Е. Е. Мачульская. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА, 1999. – 252 с.
32. Шишкин С. В. Экономика социальной сферы: учеб. пособ. / С. В. Шишкин. – М.: ГУВШЭ, 2003. – 367 с.
33. Пенсійна система України: навч. посіб. / [В. І. Грушка, Н. В. Грушко, О. В. Бевзенко, О. В. Красота та ін.]; за ред. В. І. Грушка. – К.: Кондор, 2006. – 336 с.
34. Якимів А. І. Розвиток системи пенсійного забезпечення в Україні: дис. ... канд. екон. наук: 08.01.01 / А. І. Якимів. – Л., 2004. – 196 с.
35. Тополенко Н. М. Державне регулювання розвитку системи пенсійного страхування в Україні: дис. ... канд. наук з держ. управління: 25.00.02 / Н. М. Тополенко. – Запоріжжя, 2007. – 185 с.

Надиенко Е.И.

Запорожский национальный технический университет

ПЕНСИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ КАК ЭЛЕМЕНТ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ: ВОПРОСЫ ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ ОПРЕДЕЛЕННОСТИ

Аннотация

Исследованы теоретические вопросы пенсионного обеспечения как элемента системы социальной защиты в Украине. Выявлены его генеалогия и особенности. Сформулировано понятие «социальная защита». Предложено определение пенсии. Изложена собственная точка зрения на категорию «обеспечение». Определено понятие «пенсионное обеспечение». Обосновано позицию, в соответствии с которой пенсионное страхование следует рассматривать как форму пенсионного обеспечения.

Ключевые слова: социальная защита, социальное страхование, пенсия, обеспечение, пенсионное обеспечение, пенсионное страхование.

Nadiienko O.I.

Zaporizhzhia National Technical University

PENSION PROVISION AS AN ELEMENT OF SOCIAL SECURITY: THE PROBLEM OF TERM DEFINITION

Summary

The theoretical issues of pension provision as an element of social security in Ukraine are researched. The genealogy and peculiar features of pension provision are identified. The idea of «social security» is defined. The definition of pension is proposed. The personal vision on the issue of «provision» is considered as the aspect of research. The point of view when pension insurance should be considered as the form of pension provision is underpinned.

Keywords: social security, social insurance, pension, provision, pension provision, pension insurance.